

ner, er retfærdigt, billigt og nødvendigt ikke at vedblive som hidtil at lægge Skat alene paa Landbruget. Der er Kommuner, hvor efter de Oplysninger, jeg har faaet, en enkelt Fabrik sandsynligvis har mere Indtægt, naar man tager Gennemsnittet for en længere Række, end det samlede Landbrug, men hele denne Række Udgifter, som en saadan Fabrik kan paaføre Kommunen til Bevæsenet, Fattigvæsenet, Skolevæsenet o. s. v., skal Landbruget vedblivende betale. Det tror jeg, kan Landbruget overhovedet slet ikke bære. Landbruget vil ikke kunne vedblive paa den Maade at bære alle de Udgifter, der ikke vedkomme det. Nu er det slet ikke min Mening, at Landbruget skal søge en utidig Beskyttelse. Jeg har nok hørt, at nogle Folk kalde sig Agravere, Agravpolitikere, men jeg har ikke set andet Udbytte deraf, end at det er blevet anvendt i Landkommunerne ved Valg. Derimod har jeg ikke set noget muligt Udbytte i Retning af at beskytte Landbruget, hvad jeg heller ikke er for, men ikke en Gang i Retning af, at det ikke bliver slaaet, har jeg set noget. Det er ikke min Mening, at vi nu skulle vende Botten og sige, at siden 1867 er Landbruget blevet slaaet paa den ene og den anden Maade, idet saa vel Sogne- samt Amtskommunernes Udgifter ere blevne lagte paa Landbruget, og derfor ville vi, at de nu skulle lægges paa andre Erhverv. Det ville vi ikke, men vi ville, at den Del, der ikke vedkommer Landbruget, skal lægges paa de andre Erhverv, og saa mene vi, at den ene rigtige Maade at gaa frem paa er at benytte det tilstedeværende, altsaa Skatten paa Hartkornet og Skatten paa bygningsafgiftspligtige Ejendomme, thi det er netop de bygningsafgiftspligtige Ejendomme, som ere uden for Landbruget. Mod dette kan der ganske sikkert indvendes forskellig Ting, saaledes at det er paa en vis Maade noget vilkaarligt, og at saavel Hartkornsskatten som de bygningsafgiftspligtige Ejendommers Skat stiller sig ikke for den ene som for den anden. Det er ganske rigtigt; men jeg mener dog, at Bygningsafgiftspligten, som er en Burdering af selve Bygningen, er maaske nok saa retfærdig som Hartkornsaagisten. Ganste sikkert kan man opstille teoretisk, at det vilde være bedre at faa en Taksafton hvert Aar eller hvert 5te Aar, eller hvad man nu har tænkt sig. Men naar man ved, hvilken lang Tid det vil tage alene at faa den nuværende Hartkornsskat forandret, vil man se, at et Forslag derom vil slet ikke kunne have Indflydelse i en overskuelig Fremtid, og jeg mener, at Spørgsmaalet er overhængende, saa at der

maa komme en Forandring inden en overskuelig Fremtid.

Den Tante, at takserer Jorden og betale derefter, har jo været meget oppe; nu er Tanten vistnok for Resten til Dels paa Retur. Den, der har sat den mest i System, er Henry George; hans Ideer have vist fundet mere Anklang i den gamle end i den ny Verden. Jeg tror, at Folk ere i Færd med at komme noget bort deraf, men straks er det fængslede og temmelig klart. Jeg skal imidlertid dog i Forbigaaende gøre opmærksom paa en Mangel ved hele denne Lære. Naar jeg kalder den Henry George's Lære er det, fordi han har sat den i System og har udviklet den tydeligt. Han mener altsaa, at man skulde takserer Ejendommene og saa paa en eller anden Maade konsistere en stor Del af det, som Ejendommene ere stegne, fra Gjernen. Henry George bor og har altid boet i New-York, og der og mange andre Steder i Amerika er Ejendommene gaaede frem i Pris i ganske overordentlig Grad. Der har været Jord, som man har kunnet faa for en billig Penge, og naar man saa har ladet den ligge i en vis Tid, er den stegen i Værdi, og hele Profitten kommer da Gjernen til gode. Det er det, man har fundet ubilligt, at det er ham og ikke Samfundet, som faar Jordelen, og det kan der maaske være noget i. Imidlertid maa man gøre opmærksom paa, at det passer meget godt, hvor der er en stadig Stigning paa al Ting, og havde Henry George faaet sit System indført for 20 Aar siden og faaet takseret den Gang, vilde han nu have set en overordentlig Fremgang. Men her til Lands — hvis man her vil sammenligne Ejendommernes Værdi for 20 Aar siden og nu, vil man se en ganske overordentlig Tilbagegang. Og saa er det, jeg tillader mig at spørge, om Meningen er, at Staten skal betale Tilbagegangen. Naar den skal have en Del af Fremgangen, er det vel ogsaa rimeligt, at den erstatter en Del af Tilbagegangen, ellers bliver det en Spekulation ubelukkende med Hensyn til de Folk, der vinde, dem tager man fra, men vil ikke betale dem noget, naar de tabe. Det er i kommunale Forhold det samme som at jage, som jeg før talte om, Kapitalen ud af et Sogn. Og hvis man gennemfører et saadant System i et Land og ikke i Udlandet, jager man sikkert Kapitalen ud af det Land, og saa søger den andre Steder hen. Jeg tror derfor i det hele, at saadanne meget hyppig gentagne Burderinger ville vise sig ganske umulige, upraktiske og heller ikke være rimelige. Man maa benytte, hvad man har,